

F. 623. 8

A.
1661

Pühade kingitus lastele.

Kirjutanud J. M. Sommer,
kooliõpetaja Tallinnas.

Tallinnas, 1890.

R. Bujeh'i raamatukaupluse-kuluga trükitud.

Pühade kingitus

lastele.

Kirjutanud J. M. Sommer,

kooliõpetaja Tallinnas.

Tallinnas, 1890.

R. Busch'i raamatukaupluse kaudu trükitud.

Дозволено цензурою. Дерптъ, 12 Ноября 1890.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiiviraamatukogu

33854

Pühade kingitus lastele.

Handwritten text, possibly a title or page number, appearing as a faint, mirrored impression.

1. Laste rõõm.

Isa tuli linnast koju. Kõik lapsed tulivad temaie rõõmu tubinal vastu ja lõiwad patši, et isa pihu laiskus. Isa oli linna minnes ütelnud: Kui mina koda tulen, peab igaüks midagi saama.

„Mis peaks küll isa taskus olema?“ ütles Miku taja Zukule. Isa oli aga seda kuulnud ja wastas: „St! — taja — mitte fiin! Ema peab ka nägema.“

„Ema peab ka nägema!“ õiskasivad kõik wiis last. „Jah, ema peab ka nägema!“

Nad astusiwad tuppa. „Ema, ema! ei tea, mis isal on!“ hüüdsiwad lapsed ja tõiwad ema köögist tuppa. Nüüd oliwad kõik koos: isa, ema, lapsed.

Isa koristas asjad taskust wälja. Ta ei olnud kedagi ära unustanud. Mart sai uue luge-

mise=raamatu, Juku pildi=raamatu, Miku karbi täie tina=soldatid ja „Kuke=aabitsa“, Mari õmbluse=fastikese ja Sida ilusa tite. Ka ema peale oli hea isa mõtelnud. Lapsed jooksiwad isa juurde ja tänasiwad teda. Isa wõttis neid aga kõiki fordamööda sülesse ja andis neile suud. Ema süda oli täis magusat rõõmu.

Küll oli neil wiiel lapsel nüüd rõõmu! Nad hüppasiwad ja tantsiwiwad mööda tuba, kuni ema nooremad magama wiis ja wanemad uusi raamatuid lugema jättis.

2. Willu ja weised.

Wanemad saatsiwad wäikse Willu kooli. Oli ilus kewadene hommik. Päike paistis heledasti ja linnud laulsiwad rõõmsasti. Willu ei tahtnud õppida, tahtis mängida. Ümberringi waadates näeb ta mesilast, kes mett forjates lillest lille lendab.

„Mesilane, mängi minuga natuke,“ palus poisj.

„Ei,“ vastas mesilane, „mina pean mett koguma, mul 'pole aega mängida?“

Willu kõnnib mõned sammud edasi. Ta näeb koera ja ütleb temale: „Rutšikatene, mängi minuga natuke!“

„Ei,“ kostis koer, „mina pean oma pere-mehe maja valvama ja ei või mitte sinuga mängima tulla.“

Selle peale nägi Willu hoost ja ütles temale:

„Pai kulla kõrwikene, mängi ometigi sina minuga raasukenegi aega!“

„Ei,“ kostis hobune, „mina ei või mitte mängida, mina pean maad kündma. Kui mina ei künna, siis ei külwa keegi; aga kui vilja ei saa külwatud, siis 'pole midagi süüa.“

„Keegi ei taha minuga mängida,“ ütles Willu, „sest on näha, et ka mina pean tööd tegema ja õppima hakkama.“

Ruttu võttis ta raamatud kätte ja tõttas kooli. Õppimine sai temale armsaks. Willu õppis hoolega ja sai viimaks targaks meheks.

3. Terane vastus.

Kord tuli keiser kooli, kus umbes kümne kuni kaheteistkümne aastased lapsed õppisid. Ta tahtis laste mõistust katsuda, võttis kalli kividega sõrmuse sõrmest ja küsis: „Misjuguse looduse riigi liiki loetakse seda sõrmust?“

„Kiviriiki!“ kostisid kõik lapsed kooris.

„Dige!“ ütles keiser; ta võttis õuna taskust ja küsis: „Misjuguse looduse riigist on see õun?“

Nüüd näitis keiser näpuga iseenda peale ja ütles: „Aga ütlege, armsad lapsed, mis riigist olen siis mina?“

Laste suud jäiwad lukku. Keegi ei julenud sõna „elajariiki“ tarvitada.

Viimaks hüüdis üks väike kümne aastane poisikene: „Sina oled Jumala riigist, Jumal on sind oma näo järele loonud!“

Keiser oli pisarateni liigutatud. Ta võttis terase poisi teiste seas oma sülesse, andis temale kolm korda suud ja kinkis õuna ja kalli sõrmuse poisile mälestuseks. Misjugune auustus täitis

poijikese südant lõpmata wainustusega. Tema
uuris kõik teaduse väljad läbi ja sai riigi nõuu-
meheks.

4. Kolm looduse riiki.

Rus ep ole elu
Ega tunta valu,
'Poole waba liikumist,
Ditsmist ega kaswamist:
Seal on kivi-riik.

Rus on näha elu
Silmitsust ja ilu,
Näha waba kaswamist,
Aga mitte liikumist:
Seal on taimeriik.

Glajal on elu,
Tema tunneb valu,
Wabalt liikmeid tarwitab,
Glukohta muudutab:
Siin on eluliik.

Aga inimene
 Ülem hingeline,
 Looja töö ja tegu,
 Kannab tema nägu —
 Ehk küll surelik.

5. Lõvi.

Kõige loomade kuningas on kuulus lõvi. Tema elupaik ei ole mitte meie kodumaal, vaid ta elab soojal maal, kus suured metsad ja põlised laaned on. Meie võime teda ainult looma-aedades ja tsirkustes raha eest näha. Elajate riigis on mitu liiki. Lõvi on kasside liigist. Tema jõud on väga suur. Üheainsa käpa hoo-

biga lööb ta suure looma furnuks. Päewa ajal põõnutab ta kõige paksemas padrikus. Alles õhtu eeli, kui karjad koju aetakse, läheb ta saaki norima. Tema kole mõirgamine paneb kõik teised loomad wärisema. Kui teda noorelt finni püütakse, siis võib teda mitme kunsti peale wälja õpetada. Lõwi hingeelust on mitmed kenad jutud saadawal, olgu üks siin üles pandud.

Inglis maa pealinnas Londonis näidati wõõramaa loome raha eest, wõeti aga ka koeri ja kassid loomade toiduseks wastu. Keegi tahtis ka wõõraid loome näha, püüdis uulitsa peal wõõra koera finni ja läks sellega elajate aeda. Teda lasti loome waadata, koer wiidi aga lõwi puuri söögiks. Koerake tõmbas jaba jalge waele ja jooksis puuri nurka. Lõwi läks tema juurde ja nuusutas teda. Koer ajas ennast siruli, käpad püsti ja hakkas jaba liputama. Lõwi puudutas koera käpaga ja pööris teda ringi. Koer fargas püsti ja istus ilusti tagumise käppade peale. Lõwi maatles koera istumist, käänas ja wäänas pead kabele poole, aga ei puutunud koera. Kui peremees lõwile tüki liha ette wiskas, rebis ta

liha küljest tükkese ja viskas koerale. Shtul, kui lõvi magama heitis, pani koer pea lõwi kapa peale ja magas tema kõrval.

Seft saadik elas koer lõwi seltsis puuris, sõi, jõi ja magas seltsis, wahest mängis ka lõwi temaga. Kord juhtus koera tõsine peremees loomade aeda tulema. Ta tundis oma koera ära ja palus loomade peremeest maksu eest koera tagasi anda. Kui koera taheti ära wõtta, sai lõwi wihaseks, hakkas hirmsasti mõirgama ja ei lasknud kedagi ligi.

Nõnda elaswad lõwi ja koer terve aasta ühes puuris. Aasta pärast jäi koer haigeks ja suri ära. Lõwi ei söönud enam, nuusutas ainult, lakkus surnud seltsimeest ja paitas kápaga. Kui ta aru sai, et koer tõesti surnud on, fargas ta kappade peale püsti, hakkas sabaga kabele poole wehkema ja puuriwardaid ja põrandat närima. Terve päewa oli ta rahutu ja mõirgas; selle peale laskis ta surnud koera kõrwale pikali maha ja wakis. Peremees tahtis surnud koera ära wõtta, aga keegi ei saanud lõwi ligi. Nüüd mõtles peremees, et lõwi oma kurbtust unustab, kui teise

farnase koera seltsilaseks saab. Glaw koer wiidi puuri, aga filmapilguga fiskus löwi teda tükkideks. Müüd wöttis ta furnud koera oma kaenlasse ja lamas nõnda wiis päewa. Kuuendamal päewal suri ka löwi.

6. Mõistatus.

(Rahefilbiline sõna.)

Neljal kujul näitan oma keha

Esimese silbiga.

Teises silbis olen karjaloom,

Esimene püksija. —

Koos mu lehed ikka haljad,

Kui kõik teised puud ju paljad.

*

Settus: I. Snn. 2. Sif = tnnf

7. Naeratus surmas.

Wana raut oli suremas. Tema lapsed ja lastelapsed olivad tema woodi juures. Wanašene näis nagu magawat ja naeratas kolm korda kinnis

filmadega. Kui ta jälle filmad lahti lõi, küsis üks tema poegadest, mikspärast ta kolm korda olla unes naeratanud.

Waga wanakene ütles: „Eiimesel korral läkfiwad kõik minu eluröõmud wainufilmade eest mööda. Ma pidin nende üle naeratama, et inimesed niisugusid seebiwahu wullide sarnaseid röõmusid nii wäga tähtsaks asjaks peawad.“

„Teisel korral tuletasin ma kõiki oma elu kurbtusi meelde — ja röõmistasin ennast, et minule juba need fibuwitsjad kaduma on läinud. Teg on mulle kätte jõudnud, kus närtsimata roosid wastu jaawad lehkama.“

„Kolmandamal korral mõtlesin mina surma peale — ja pidin naeratama, et inimesed seda Jumala inglit, kes meid kõigist wiletjustest wabastab, nii wäga kardawad ja tema eest hirmu tunnawad. Surm on meie peastja ingel, kes ka mind praegu igawese elu rahu hoonetesse saab wiima.“

Nende sõnadega jättis wanakene weel kord

lastega jumalaga, pani käed riina peale ja heitis rahulikult igamehele unele.

Elu lühikene, surm üürikene, kohus igawene.

S. Põdra kaastundmus.

Rütt lastis metsas põtra. Kuul trehwas, aga põdral oli weel nõnda palju jõudu, et padrikusse wõis põgeneda. Rütt käis kannul, kaotas aga wiimaks looma filmist. Wiimaks leidis ta jälle jäljed üles ja kuulis padrikust tumedat ägamist. Ta ruttas sinna poole ja leidis haawatud põdra firuli maas olemat.

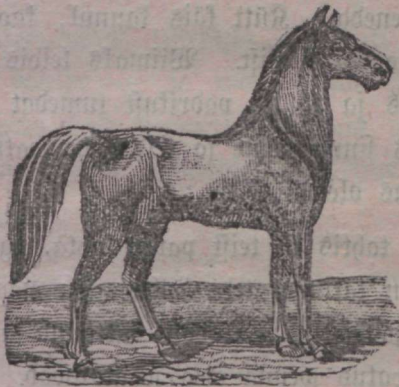
Zuba tahtis ta teist pauku lasta, aga iseäraline krõbin takistas teda selles. Ta nägi, kuidas kaks teist põtra sinna oliwad ruttanud ja kurwalt oma haawatud wenna otja waatajivad.

Rütt lastis waguşi winna tõmmatud püsfi maha langeda. Ta tahtis waadata, mis nüüd peaks sündima. Waewalt oli haawatud põder oma sõpru näinud, siis ägas ta weel waljumalt. Mõlemad põdrad oigasiwad kaasa, jäiwad wiimaks

wait ja lakkusiwad teise haamu. See pani pötra oma walu unustama, sest ta ei kurtnud enam kural toonil.

Kui kütt jeda lugu tükk aega pealt oli waadnud, lõpetas ta wiimaks looma walu teise kuralwa pauguga.

9. Hobune.

Hobune on ilus ja tark loom. Tema keha on läikiva karmaga kaetud. Karwa poolest on hobused mustad, hallid, walged, kirjud, kõrwid ja paadid. Lakk on hobuse kaelaehel ja uhkuse märk. Beenikejed jalad lõpewad kapjadega. Noort

hoost nimetatakse esiotsja wartsaks, siis jäluks. Hobuseid söödetakse suwel koplites, köietatakse sügise härjapea ädala peal ja noored poisid käiwad hea meelega õitses, sest nad saawad ratsa sõita. Talwel on hobune tallis ja sööb heinu ja kaeru. Hobune on väga kasuline kodu-elajas. Ta harib põldu, weab koormaid ja sõidab meid. Noored hobused õpetatakse kometit tegema ja neid näidatakse raha eest tsirkuses. Mõned rahwad, nagu Tatarlased, sööwad ka hobuse liha, meie juures ei ole see mitte pruugiks.

Lugemata hull juttusid annawad tunnistust hobuse tarfusest, nagu näituseks järgmine:

Raupmees sõitis teisest linnast laadalt kodu poole. Ta oli hiljaks jäänud ja pidi pimedas läbi paksu metsa minema. Et ta mitte tee pealt kõrwale ei eksiks, astus ta hobuse seljast maha ja käis hobuse ees. Raupmees polnud weel weerand werstagi käinud, kui hobune temale peaga kullasse tõukas. Ta mõtles, et hobune oli kohkunud ja püüdis looma waigistada. Nad läksiwad jälle edasi, aga natuke aja pärast tõukas hobune jällegi peremeest. Paha meelega lõi kaupmees hoost.

Silmapiilk hiljemini tundis kaupmees aga jällegi hobuse tõukamist. Kolmandama tõukamise järele hakkas kaupmees hoolega järele vaatama ja leidis, et sadul juba hobuse kõhu alla wajunud. Kaupmees seadis nüüd jälle kõik korrale ja hobune ei tülitanud enam oma peremeeft.

10. Lapse film.

Kui ilus on üks lapse film,

Kust paistab süüta ilu ilm:

Kui ema filma waatab ta

Nii lapseliku naeruga.

Sa lapse film, oh ilu ilm,

Ei tea sa, et ilm on külm!

Küll aga sina korra ka

Saad ilma külma nägema.

Süis soowiks tõest' sinu meel:

Oh võiksin olla laps ma weel!

Et võiksin weel ford õnnella

Mu ema süles mängida! —

11. Wennialik armastus.

Üks laew tahtis India maale sõita ja oli merehädas. Üks oja mehi peastjivad endid maale. Teised asusiwad sõiduriista peale, mida nad hukka läinud laewa riismetest kokku oliwad pannud. Tüürimees nägi, et sõiduriist põhja waoks, kui kõik mehed selle peale asusiwad. Ta andis seda kaptenile teada. Müüd wõeti liisku. Kakssteiskümmend pidiwad ise laenetes oma elu peasta katsuma. Üks langes ka ühe noore soldati peale. Tema noorem wend langes kapteni ette põlwili ja palus, et teda wenna asemel wette wiisataks, sest wanem wend wõida ennemalt wanemaid ja õdesid toita, kui tema. Kapten täitis wiimaks mehe palwet ja ta sai merde wiisatud. Noormees ujus terve kuus tundi sõiduriistale järele, kuni wiimaks üsna ligidale sai. Igameses sai tema kindla meele läbi liigutatud. Teda wõeti jällegi sõiduriista peale, ja nõnda peastis ta oma ja wenna elu.

12. Mõistatused.

1. Gest kui ora, keskelt kui kera, taffa lai
kui labidas?

2. Gfiti haljas kui rohi, wiimaks punane
kui meri, keskelt kui kõwa kiwi, maitseb lapsele
magus?

3. Hallim kui rott, kallim kui kuldraha kott?

4. Helin ees, tilin taga, pikats peal, nakats
peos?

5. Hunt aia taga, aga sepapaja taga?

6. Joosep ristimata, on aga kaksforda sün-
dinud?

7. Rahed wennad wihtlewad, üks kuiwalt,
teine weega?

8. Ruff laulab keegnas, kaagnas, kiwi all
keldris, maa all mandris?

9. Kõwa ja kange, ilus ja walge, kaswab
puu otjas?

10. Laut punasid hãrgi tãis, must hãrg
lãheb lauta, ajab kõik punased hãrjad wãlja?

11. Lihane pütt, hõbedane wits?

12. Lipitud, lapitud, ilma nõela pistmata?

13. Must mees, mustad mokad, punane
piip, walge warfs?

14. Neli neitsit lähewad üle nurme nuttes?

15. Sada ja tuhat, jooksewad niineft filda
mööda raudsesse linna?

Seletused.

1. Kana. 2. Kirsimari. 3. Silm. 4. Wan-
kriil sõitja. 5. Æle. 6. Kanapoeg. 7. Beski-
rattad. 8. Rikk. 9. Pähkel. 10. Söed ja ahju-
roop. 11. Sõrmus. 12. Kapsapea. 13. Tuli
ja tulejalg. 14. Wankri rattad. 15. Herned

13. Suuremeeleline tütar.

Hiina maal oli üks riigiametnik riigi raha hea hulga ära raisanud. Raha tegu tuli ilmsiks ja selleaegse seaduse järele pidivad kurjategija mõlemad käed maha raiutud saama. Tema tütar julges keisri juurde minna isale armu paluma. Ta langes keisri jalgade ette maha ja ütles: „Seaduse järele peavad minu õnnetuma isa mõlemad käed maharaiutud saama; siin nad on!“ Nende sõnadega sirutas ta mõlemad käed keisri ette välja ja rääkis edasi: „Jah, kõrge walitseja, need käed on minu isa päralt; aga nad on liiga nõrgad, et nad juurt perekonda jõuakšivad toita. Võta minu käed ja jäta mu isale tema käed, et ta minu õdesid ja wendasid toita wõiks!“ — Keiser sai sarnase lapseliku armastuse läbi nõnda liigutatud, et ta suuremeelelise tütre isale armu andis.

14. Lapse õnnesoow emale uueks aastaks.

Kallis ema!

Mis pean mina Sulle uueks aastaks soowima? Sina tead, et mina Sind kõigest südamest armastan ja tunnen elawalt, kui palju head Sina mulle igapäew teed. Mis woin mina Sulle teisemat soowida, kui kõik jeda, mis Sinu eluforda kergitaks ja Sinu südant rõõmustaks? Mina palun Jumalat, et ta Sulle weel õige palju, palju aastaid, terwist ja rõõmu kingiks, mind aga aitaks kõigis häis asjus täelisemaks saada, et ma Sinu rohke armastuse wääriliseks jaaksin! Siis saab ka rõõmus ja õnnelik olema

Sinu sonatuulelik poeg

Jaan.

R. 1-sel Määri l. p.

1891.

15. Õnnesoow isale.

Armastatud isa!

Esimene mõte uue aasta algusel olid Sina, minu kallid isa, ja see mõte muutis palawats palweks taewase Isa ees Sinu õnne ja parema elakäigu pärast. Et mina tänawu uut aastat esimest korda wõoras majas wastu wõtan, siis on mulle kõik need rõõmsad ja õnnelikud tunnid meelde tulnud, mis mina unustamata kallid kodumajas olen tundnud ja maitanud. Minu süda on soemat tänu täis kõige hea eest, mis mulle isamajas osaks on saanud. Kannatamata meelega ootan ma seda tundi, millal ma Sind ja Teid kõiki kodu näha wõin. Ses lootuses, et Sa mind tulewal kuul Tartusse waatma tuled, jään taewalisk õnnistust kõige Sinu ettewõtmiste jaoks paludes

Sinu sõnakuulelik tütar

Ellen.

Tartus,

1-sel Märri k. p. 1891.

16. Tallinna Kadrintaal.

Umber paar wersta linnast üsna mere ligi-
dal on ülikena Kadrintaal. Peter Suur oli aastal 1714 Lasna mäe alla wäikese maja ehitada lastnud, kust ta terwet Tallinna sadamat ja oma noort mere-sõjawäge wõis waadelda. Sel ajal oli Kadrintaal paljas liiva lagendik. Üksigi puu ega põõsas ei taikistanud waba waadet lageda wee peale. Keiser Peter käis jagedasti oma abikaasa seltsis Tallinnas külalises ja hakkas oma majakese ligidale puid istutama. Aastal 1718 ehitas ta lossi toreda pargi, suurte aedadega, tiikidega ja purtskaewudega. Praegu elab Eesti maa kuberner juwe ajal selles lossis. Lossi ja parki nimetas Peter Suur abikaasa auuks Kadrintaal ja kinkis seda abikaasale aastal 1721. Peter Suure mälestusi hoitakse weel praegu seal alles. Ehk küll Kadrintaal endisest iludusest palju on kaotanud, siiski on ta Tallinna rahwale kõige kenam ja armsam lõbustuse paik. Iseäranis on wiimsed tormid aastal 1883 ja 1890 Kadrintaalis sadade wiisi wana põliseid Peetri aegseid

puid maha murdnud. Wiimsetel aastatel ei ole ka wõõraid mereweel käijaid nõnda palju olnud, kui enne; aga hiljuti ehitatud hobu-raudtee wiib linna inimesi igapäew hulgana sume röömu maitsma, kus linnas tolmunud fops lõbu ja lahutust leiab keset looduse kenadust.

17. Wana Kalewi haud.

Cesti kangelase Kalewi poja isa oli suremas haige. Linda, tema armas abikaasa, pani lepatriinu lendama ja saatis teda Põhjamaa tarkadelt küsima, kas Kalew terweks saaks ja kas nad oma nõiarohitudega mitte haigust kaotada ei wõiks. Tee peal küsis lepatriinu kahwatanud kuu, helkiwa ehatähe ja kuldse päikese käest, kas isa Kalew terweks saaks. Aga need ei wastanud temale midagi, waid läksiwad waikides oma teed edasi. Lepatriinu jõudis wiimaks tarkade juurde. Ta ütles neile, et ta asjata taewa tähtede käest nõuu olla küsinud. Targad kohtsivad nagu ühest suust: „keda kuu walge kahwatanud, tähtede jära närtšitanud ja

päikese kiired kolletanud, seda ei suuda kellegi jõud terveks teha ja ei wõi enam kui taimetene haljendada." Kui lepatriinu selle sõnumiga koju jõudis, oli isa Kalew juba surnud.

Linda, õnnetu lesknaene, fastis palawate pisaratega kallist surrukeha. Ta oli seitse ööd uneta, seitse päewa söömata, seitse kord nägi ta päikest tõusema ja weerema. Siis pesi ta Kalewi keha, kammis tema juukseid kuldkammiga, millega forra näkineitsi tema juukseid oli silitanud, pani koolja keha kalli riiete sisse ja kaewas temale haua. Igapäew kandis leik Linda juukse palmikus kiwa kofku. Neist tahtis ta abikaasa hauale auusammast ehitada, mis tulewale põlwele weel pidi kimlutama, kus kangelase põrm puhkab. Sellest kofku kantud kiwimäest sündis Tallinna Doonpea mägi, mida wanal ajal Lindaniisa kantsiks nimetati. Kiwide kandmisel kukkus üks kiwi Linda juukse salgust maha. Nõrkemud naene ei suutnud seda enam üles tõsta. Ta istus kiwi peale ja hakkas ärdasti nutma. Neist pisaratest sündis suur weeloik, mis meile praegu Ülemiste järwe nime all tuntud on.

Maha langenud kiwi võib iga laps veel tänapäew näha, mis järwes seisab.

18. Rebane.

Misjugune laps ei peaks mitte reinuwader rebane nime tundma? Kui ta ka rebast elusalt pole näinud, siis oskab ta ometigi juba laulda: „Rebane, ja kanawaras“ j. n. e.

Reinuwader rebane on punast karwa. Tema pikk karwane saba ulatab maani, mida ta sagedasti tagumiste jalge wahele tõmbab. Ta kaebab omale loopa maa sisse, mis mitme käänuti winta wänta maa all loogeldab. Tema toit on noored jänesed, mets- ja kodulinnud. Nende püüdmisses on tema

kavalam kui kaval, nõnda et rebase kavalus rahwa juus juba wanaks sõnaks on saanud. Tema kavalusest räägitakse tosinate kaupa juttusid, nagu siia ühe üles panneme:

Rord kuulutas rebane kuffedele ja kanadele, kes puu otsas istusiwad, igawest rahu. Edespidi pidiwad kiskja hunt, waga lammas, kaval rebane, kufed ja kanad igaweses sõpruses ja ühenduses elama. Riisuguste libedate sõnadega tahtis ta kanad puu otsast maha meelitada. Ruff aga ütles: „Riisugust sõpruse kaupa kuulen ma hea meelega,“ ja sirutas seal juures kaela õieli. Rebane küsis: „Mis sa waatad?“ — Ruff kostis: „Ma näen kütiti koertega kaugelt tulema.“ Rebane ütles: „Ei ma siis siia jääa.“ „Dota, kuni nemad siia tulewad, siis tahame meie ka alla tulla, et meie näha saame, kas koerad sinuga sõprust on teinud.“ Rebane wastu: „Ei tea, kas rahusõnum neile juba kuulutatud on. Ma lähen parem minema.“

19. Truudus ja õigus.

Laps, nõua truudust, tõsidust

Ja õigust, alandust:

Su külma kalmu künkani

Ja haura rünkani.

Siis rahulise meelega

Ja rõõmsa keelega

Õoid laulda kiitust Jumalal,

Su elu jagajal!

Siis sirp ja adra sinu käes

Saab kergeks laulu wäes.

Rõõm sinu rinda paisutab,

Sind rahu kaisutab.

Siis lastelaste tänumeel

Sind kiidab hauda weel,

Su haulal lilled õitsewad

Nii ime ilusad.

20. Adami surm.

Herder'i järel.

Üheksajada kolmkümmend aastat oli Adam wana, kui ta wägewa Kohtumõistja otsust oma hinges tundis: Sina pead surma surema.

„Kutsu kõik minu pojad süia,“ ütles ta nutjale Gewale, „et ma neid näen ja õnnistan.“ Nemad tuliwad kõik isa lõna peale koku ja seisiwad tema ees. Neid oli arwu poolest mitu sada, ja nad palusiwad tema elu eest.

„Kes teie seast tahab püha paradiisi rohuaija juurde minna?“ küsis Adam. „Wahest wõib ehk keegi halastust leida ja toob mulle wilja elupuust.“ Kõik pojad pakkusiwad endid selleks ja Set, kes kõige wagam oli, sai isa poolt saadikuks wälja walitud.

Dma pea peale tuhka raputades ruttas Set ja ei wiivitanud mitte, kuni ta paradiisi wärawal seisis. „Kõigehalastawam, lasse teda halastust leida,“ nõnda palus tema, „ja saada minu isale elupuu wilja.“

Kiiresti ruttas hiilgaw Keerub minema ja elupuul wilja asemel tõi ta oma käes oksa kolme lehega. „Wii seda isale,“ ütles tema lahkesti, „tema wiimseks kosutuseks: sest igawest elu ei ole mitte maa peal. Rutta nüüd; tema tund on tulnud!“

Set ruttas minema, langes isa ette põlwili ja ütles: „Mitte elupuul wilja ei too ma sulle, mu isa; ainult selle oksa on ingel mulle andnud, mis sulle wiimseks kosutuseks peab olema.“

Suriija wõttis oksa ja röömustas ennast. Paradiisi lõhn woolas sellest oksast wälja. Seal paisus tema hing röömu pärast. „Lapsed,“ ütles tema, „meil ei ole mitte igawest elu siin maa peal; teie tulete mulle kõik järele. Aga neist lehtedest hingan mina teise ilma õhku, kosutust.“

— Seal kustus tema film, tema waim lahkus ihust.

Madami lapsed matsiwad isa maha ja nutsiwad tema järele kolmkümmend päewa. Set ei nutnud aga mitte. Tema istutas selle oksa isa haua peale furnu pea kohata ja nimetas seda uue elu oksaks ja ülesärfamise täheks furma unest.

Wäike oks kaswis suureks puuks. Palju Madami lapsi finnitasiwad endid tema warjul uue elu troostiga. Nõnda wiiji jäi see puu järele tulewale soole. Taaweti aias õitses ta kenasti, kuni tema sõge poeg suremata olu üle kahklemma hakkas. Seal kuimas oks, aga tema õilmed lagunesiwad teiste rahwaste jekka laiali. — Ja kui selle puutüwi peal suremata elu Jälletooja oma püha elu lõpetas, laotas temast uue elu lõhn laiali kõigi maailma rahwaste jekka.

21. Sea nõuu.

(Slaawi rahwa muinasjutt.)

Ühel isal oli kaks tütar. Kui need mõlemad mehele oliwad läinud, ütles tema naesele: „Ema, anname kõik tütardele, mis meil on!“ Naene wastas: „Wanamees, ära tee seda mitte! Ära tee seda mitte enne surma!“ „Ah, tühja,“ ütles mees selle peale, „anname neile kõik!“ Nõnda nad ka tegiwad. Tütred pidasiwad wanemaid umbes kaks kuud aega aini sees; selle järele hakka-

siwad nad wanematest ikka wähem ja wähem lugu
 pidama, kuni nad isa ja ema juurde enam ka
 mitte külaliseksi ei tulnud. See näris isa südant.
 Kord kõndis ta põllu peal ja juhtus seal wana
 sõbraga kokku. Sõber ütles temale: „Wend, mis
 sul wiga on, et sa nõnda norus oled? Muidu
 olid sa rõõmus ja lustilik.“ Ta kehitas õlasiid
 ja ütles: „Mina ei ole mitte hästi teinud; kõik
 on mind maha jätnud!“ — „Ära muretse mitte!“
 wastas sõber temale. „Siin on sul raha, tee
 wõõraspidu, kutsu oma tütreid, wäimehed ja ka
 mind wõõrusele. Nad lahkusiwad teine teisest ja
 wõõraspidu sai toime aetud. Tütred, wäimehed
 ja sõber saiwad pidule palutud. Pidulaual ütles
 sõber temale: „Wend, siin on sulle poti täis raha,
 minul ei ole seda tarwis, aga sinul ei ole praegu
 midagi. Sa wõid seda weel enne surma pruu-
 kida.“ Ta wõttis poti wastu ja hoidis seda
 oma kambriis. Mõlemad sõbrad oliwad juba
 selle üle rääkinud ja teadsiwad, mis potis on.
 Seal jostistas juba üks tütar sõõma-laua juures
 oma mehele: „Di, isal on weel raha, terwe poti
 täis! Seda peame tähele panema. Meie peame

katsuma, et meie selle pärast surma omale saame!"
 Deine tütar rääkis jälle tasahiljuksesi oma mehele:
 „Armas mees, meil on küll põhjust, et isa auus-
 tama peame!"

Bidu oli otsas. Nad lahkusivad üks teisest. Sellest päevast saadik käis isa käsi hästi kuni surmani. Ta suri, ilma et ta testamenti oleks teinud. Seal otsisivad tütreid poti ülesse, kiskusivad ta lahti ja leidsivad — potis puru, klaasi kildusid, kõik paljas prügi. Seda viisi olivad need tänamata lapsed oma karistuse kätte saanud.

Reljandama käsu õpetus: Muusta isa ja ema, siis käib sinu käsi hästi ja sina elad kaua maa peal.

22. Seitse Greeka maa tarka.

Järgmise juhtumise läbi saidvad seitse meest Greeka maal „tarkade" nimed.

Wäike-Nastia kalamehed müüsid korra kala-
 jaagi juba ette ära, enne kui nad weel wõrgud
 olivad wälja tõmmanud. Kui wõrk wälja tõm-

mati, oli seal sees kuld-kolmjalg. Dstja, kes saagi ette wälja oli maksnud, pidas kolmjala omaks, kuna kalamehed seda mitte kalasaagi kilda ei arwanud.

Nende waidluse asi anti Delfi oraakli Apollo otsustamise alla, kelle omaks kuld-kolmjalg peaks saama. Oraakel andis otsuse, et ta kõige targemale Greeklasele kingituseks pidi saama. Mileti elanikud, kust kalamehed pärit olivad, tulivad nõuupidamisele kokku ja wõtšiwad ühel meelel nõuiks, kingitust Thales'ele anda, kes Mileti linna targem kodanik oli. Thales, kui tõsine tark, oli liiga alandlik ja ei wõtnud kingitust vastu. Ta saatis seda teisele Greeklasele, see saatis seda kolmandamale, kolmas neljandamale j. n. e. Kuld-kolmjalg käis seitsme mehe käes, aga keegi ei wõtnud kingitust vastu. Nad ei wõtnud seda alanduse pärast mitte vastu.

Teise nõuukogu otsuse peale, sai kolmjalg Apollo templi kingituseks määratud. Meestele, kes seda auu mitte vastu ei wõtnud, anti auunimeks „seitse Greeka maa tarka“. Nende nimed

on: Thales, Pittakus, Solon, Bias, Kleobulus, Periander ja Chilon.

23. Jäneje kaebtus.

Oh mina waene, taga kiisatud jänes! Mis pean ma peale hakkama? „kuhu pean pea pane- ma, jalad alta andamaie?“ Igal pool varitseb mind surm. Mitte üksinda kütid ja koerad ei kiisa mind taga, waid ka kiskjad linnud õhus tormawad minu peale ja rebased ning kassid urgitsewad minu pesad wälja. Ei oska ma orawa kombel puu otsa ronida, ega wenna kodujänese wiiji urkasse pugeda. Gambad on mul küll näri- miseks, aga kaitsemiseks ei kõlba nad kuhugile. Kuulen ma kröbinat, siis ajan pikad kõrwad kikki

ja katsun, et koivad wälkuma saan. See on
 tõsi, jooksu peale olen mina esimene meister; aga
 mis see kõik aitab? enne kui aasta mööda, olen
 ma waenekene surma laps! Kütt waritseb igal
 pool minu kannul: lähän ma õhtal orasele pisut
 keha kinnitama, siis piilub ta kusagil puu ehk
 müüri taga, ja enne kui ma weel aru saan, pau-
 gub korraga püss, ja surmawad haawlid on mu
 ihus. On mul weel nii palju elu, et metsa
 wõiksin putkata, siis on koer kobe minu kannul
 ja weab mind oma armuta peremehe juurde.
 Julgen ma weel korra surma walus wiikstada,
 siis naerdakse mind pealegi wälja. Saaksin ma
 siis ka auusal wiisil maha maetud, nagu koer
 ehk hobune, oleks wähegi tröösti. Minu lõpp on
 fogni hirmus! Röögis nülib ja koorib kofk mu
 naha maha, praeb ära ja mu wiimne kondikene
 saab noa- ja kahwliga puhtaks tehtud, kuna jahi-
 koer weel kondid oma kõrisesse neelab. Oh, küll
 on armetu ja wilets elu, waene jänäs olla! —

24. Koduta.

Ragu pääsu päewa=lindu
 Olen kulla koduta,
 Ragu lōo lōbu=lindu
 Usin tuule, tormilla.

Pääsulgi on pehme pesa
 Käästa warjul wilu, wait,
 Lōofesjel kēna kēsa
 Lustiline lōbu=paik.

Kus on kodukene kullal',
 Warjupaika waejele?
 Magades ma Maarja mullal
 Leian rahu=aseme.

Elise Run.

25. Kodumäel.

Mu õnnis isa wöttis
 Kord kae kõrwal' mind
 Ring wiis mind mäe otsa,
 Seal tõstis üles mind.

„Boeg, waata alla orgu!
 „Ja waata sinna ka,
 „Kus taewa serwal metsjad
 „Just jutul pilwega!

„Waat' rohelifed wäljad
 „Kui laened liiguvad
 „Ja wiljapuude oksjad
 „Kui tiivad kiiguvad!

Ma poisikene waatsin,
 Et wäsis wäike film,
 Ja isa süles nähes —
 Küll oli ilus ilm!

Siis pööris isa ümber
 Ning näitis lõunale,
 Ta pööris jälle ümber
 Ning näitas põhjale.

„Boeg, waata, see on minu
 „Ja sinu isamaa!
 „See ilus maa on meie,
 „On meie Eesti maa!

„Kui kaswad, poeg, siis püüa,
 „Et pühaks pead see maa,
 „Sest ta on hea ja ilus
 „Kui Eeden ilmalla.

Reid isa sõnu tahan
 Ma pühaks pidada,
 Truuks jään ma sulle ikka,
 Mu õitsew isamaa!

J. Runder.

26. Jumal ja lammas.

Lesking'i järele.

Lammas pidi loomade seas kõige enam kannatama. Ta läks Jumala palwele, et tema wiletsus vähendatud saaks.

Jumal tahtis lamba soovide täita ja küsis: Pean mina sinu suu hirmsate hammastega täitma, või su jalge külge küüned seadma? —

„Oh ei,“ ütles lammas, „mina ei taha mitte kiskjate elajate sarnaseks saada.“

„Pea ma kihwti sinu ilasje panema? küsis Zumal.

„Oh!“ õhkas lammas; „maod saavad wäga wihatud.“

„Koh, mis ma siis pean tegema? Ma tahan sarwed sinu otsa ette seada ja kaela rammu suurendada.“

„Ka seda ei soowi mina mitte, armulistem isa, mina wõiksin kergesti puffsijaks saada, nagu fitt.“

Üks kõi, ütles Zumal, ja pead ise kahjutegew olema, kui ja teiste eest ennast kaitsta tahad.

„Pea ma seda!“ õhkas lammas. „Oh lase siis mind niisuguseks jääda, nagu ma juba loodud olen, sest parem on ülekohust kannatada, kui ülekohust teha.“

Zumal õnnistas lammasest ja lammas unustas seft saadik kaebtuse oma wiletjuse üle.

27. Mifu ja Jufu.

Mifu ja Jufu wanaema suri ära. Surnu pandi firstu ja wiidi pühapäewal kirikuaiale. Ema andis kummagile pojale lillekimbud, mida nad wanaema haua peale pidiwad panema. Puusärk sai hauda lastud, liiwaga umbe aetud ja lapsed paniwad lilled hauale. Roju minnes andis ema lastele kooki. Korruga hakkas Jufu nutma. Ema arwas, et lapsel on wanaema järele hale meel ja ütles waigistades: „Ära nuta, Jufu, wanaema on nüüd taewas Jumala juures!“ „Mifu sai juurema tüki kooki,“ ütles Jufu pisaraid kuuwarrukaga pühkides.

28. Ilus ilm.

Ilm, kuis oled sina ilus,
 Loodus, kuis nii kaunis sa!
 Kõik on sinu juures elus
 Ehtes jumalikuna.

Igas paigas sinu ilu
 Taewaliku tunnistab,

Sinu imedust täis elu
 Jumalikult jutustab.

Sinu ilu jagab jõudu,
 Sinu täius karastab,
 Sinu suurus annab jõudu,
 Väsimuses wirgastab.

Tööd siis tahan higin teha,
 Kindlal meelel, kaebamata,
 Kuni õnnis õhtueha
 Jõuab oma rahuga.

Ilus ilm, siis ennast heidan
 Sinu hõlma unele;
 Sinusfe end ära peidan,
 Püha loodus, puhkele.

S. Järm.

29. Tõe = terad.

Jumal on walgus, mis ise küll nägemata,
 kõik nähtawaks teeb ja ennast wärwides warjab.
 Mitte sinu film ei märka tema kiiret, waid sinu
 süda tunneb tema sooja.

Sean Paul.

Kel kindel usk, et wägew Jumal taewas,
Sel wäsimust ei tule elu-waewas.

F. R. Kreukwald.

*

Muus on see mees, kes õigust teeb ja Jumalat kardab, olgu ta trooni peal, olgu ta hilpude sees.

F. R. Fählmann.

*

Kus Jumal ja loodus on, seal on kõrge kool.

Gippel.

*

Ülemaks kui hõbewara,
Kallimaks kui kullafoormat
Tuleb tarkus tunnistada.

F. R. Kreukwald.

30. Jõulu õhtul.

Oh jõulupuu! oh jõulupuu!
Küll armsasti ja hiilgad!
Su küljes küünlad säravad
Ja jõulufingid paistavad.
Oh jõulupuu! oh jõulupuu!
Küll armsasti ja hiilgad!

Oh jõulupuu! oh jõulupuu!

Sust igäüks saab rõõmu.

Su juures lapsed laulavad,

Ja rõõmsast' andeid ootavad.

Oh jõulupuu! oh jõulupuu!

Sust igäüks saab rõõmu.

Tähelepanemiseks.

A. Busch'i raamatukauplus

Tallinnas, Harju uulitsal

on

uuest aastast (1891) endise kaupluse-kohta
vastas üle uulitsa maaler Romberg'i
majas, nr. 489.

Capitulum

1. Buch: Einleitung

2. Buch: Einleitung

3.

Trübsal Aug. Michwih'i trübsal.

Trübsal die trübsal

Trübsal in der

Trübsal die trübsal

Hind: 10 kop.